

ske handlinger uden indhold. På den anden side er de centrale led i effektiviseringen af børnepasningen (mere pasning for færre ressourcer). Evaluering bidrager nemlig til at internalisere den ide, der drejer sig om hele tiden at gøre det lidt bedre. En ide som ingen slipper udenom. Det er på denne baggrund, at evalueringer betragtes som en art politisk kritik af de kommunalt ansatte.

Willig mener, at evalueringer er vor tids mest raffinerede måde at holde kritikken i ave på. I stedet for at kritikken rettes mod de dårlige institutionelle vilkår og de politisk ansvarlige, forbliver ”kritikken inden for egne rækker i det øjeblik, evalueringsskemaerne er afleveret....De omdirigerer kritikken fra en udadrettet til en indadrettet kritik. De kritiske spørgsmål rettes ikke længere mod kommunalpolitikere, men mod pædagogerne selv. Evalueringer

ne udgør en U-vending for den kritiske trafik” (s.59).

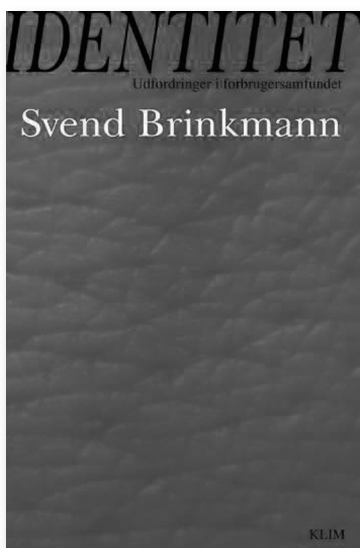
En del evaluering knyttes til den form for dokumentation, der gøres op i tal. Tal bliver til måleinstrumenter og tallene viser i denne logik, hvad der går frem, og hvad der går tilbage.

Selvom der er grænser for hvor dybt analyserne kommer, og selvom det kun er den ene part i sagsforholdet, der kommer til orde (det kunne have været interessant, hvis Willig havde haft mulighed for at lave interviews med de ansatte i forvaltningen og med de politisk ansvarlige og havde konfronteret dem med alle de deprimerende og nedslående beretninger og udsagn), da forekommer essayet at være ganske tidstypisk og interessant.

Kim Rasmussen er lektor ved Inst. f. psykologi og uddannelsesforskning – RUC .

Oplevelsen af identitet

– identitet spændt ud mellem moralfilosofi og psykologi

Svend Brinkmann:
IDENTITET – Udfordringer i
forbrugersamfundet
Forlaget KLIM. 184 sider, kr. 220,-.

Anmeldelse af Benedicta Pécseli

I en tid hvor det hyper-moderne menneske udfordres på sin selvforståelse, bliver emnet identitet interessant på nye måder. Svend Brinkmann, professor i psykologi på Aalborg Universitet, har i sin forskning beskæftiget sig med, hvordan det moderne menneske fortolker sit liv ind i en psykologisering af dets verdensopfattelse. I den nye bog sætter Brinkmann også filosofien på arbejde.

Identitet bliver problematisk, når man mangler den – eller når livet i storbyens anonymitet med adskillelse af privatliv og arbejdsliv bliver hverdag for de mange. De fleste diskussioner af identitet som fænomen og begreb har fundet sted i forlængelse af industrialiseringens modernisering af samfundet. Identitet er her knyttet til individets indre eller private liv, og overvejelserne handler om, hvorvidt

identitet er noget man har eller det man gør. Symptomer på manglende indre sammenhæng er for eksempel neurosen.

Globalisering rejser nye diskussioner, og udtryk som 'situid' eller 'trajekt' kommer i brug. 'Situid' er betegnelsen for mennesket i evig bevægelse og udvikling med en flydende identitet knyttet til den aktuelle situation. 'Trajektet' henviser også til mennesket i bevægelse, som en *rute* i et imaginært landskab, en livsbane, der kan genfortælles i livshistorier.

Det moralske selv

Svend Brinkmann fremskriver en identitetsforståelse som knytter individets selvforståelser og refleksioner over et 'selv' til moral. At være en 'nogen' er også altid at indgå i et fællesskab, der allerede eksisterer – forud for den enkeltes ankomst, et fællesskab der bygger på værdier og moral. Livet leves inden for en moralsk orden, som individet ikke er ophav til.

Den canadiske filosof Charles Taylors tænkning ligger som en ledetråd i bogen. For ham er identitet defineret ved de forpligtelser og identifikationer, som danner ramme eller horisont inden for hvilken individet kan bestemme – fra sag til sag – hvad der er godt. Det betyder, at identitet ikke skal forstås som det vi er, men snarere som det vi gerne vil være – inden for en moralsk horisont. Dette moralske syn præger Brinkmanns identitetsforståelse og står i kontrast til den æstetisering af identitet, som gennemsyrrer oplevelsessamfundet, hvor identiteten kobles til kroppen og de mulige oplevelser i øjeblikket.

Udgangspunktet er hermeneutikken, dvs. fortolkningslæren. Livet er det rene biologi – indtil det fortolkes, skriver den franske filosof Paul Ricoeur. Identitet er det fortolkelige og forudsætter, at begrebet og fænomenet findes inden for fortolkningsrammen og –horisonten, dvs. at der forudsættes et personbegreb, en fortolkningspraksis og et historisk fundament. Med denne tilgang bliver identitet aldrig et individualistisk projekt, men altid en del af en kollektiv praksis i en given tid. Der skal være noget 'at leve op til', så problemer med identitet ikke forstås som et personligt anliggende men som et spørgs-

mål om tilhørsforhold. Med andre ord: Man skal kunne finde og være sig selv – og samtidig udvikle sig selv, skriver Brinkmann.

Begrebsparret *kohærens* og *korrespondens* bruges til at beskrive den vellykkede identitetsdannelse. Tilværelsens korrespondens handler om, at individet etablerer overensstemmelse mellem sine egne og de fælles værdier. Tilværelsens kohærens berører den sammenhæng individet skaber i sit liv over tid, hvis det konstant mødes med en fordring om at forandre sig, for eksempel i forbindelse med forbrugerismens krav om konstant overskridelse i jagten på unikke oplevelser. Det gælder altså om at genkende sig selv i fortolkningsfællesskaberne og forstå deres historiske udstrækning.

Udfordringen fra vores (for)tids form for kapitalisme er både statens og arbejdslivets invasion af personligheden. Det moderne kompetencemenneske skal både være terapeut og empatisk, selvstændig, selvledende og skal kunne indgå i dialoger, skriver Brinkmann. Man skal have "lyst til faglig og personlig udvikling" samtidig med at denne kapitalisering af det emotionelle liv hægtes op på individet, specielt når det mislykkes. I 'gode gamle dage' skete selvrealiseringen som reaktion på 'systemet'. I dag er selvrealisering et krav fra selv samme system.

Men hvad skal man stille op, hvis værdierne og etikken 'bor' i tidsånden? Svend Brinkmann beskriver i bogens afslutning netop forbrugersamfundets centrale værdi som jagten på den gode, intense, spændende og udviklende oplevelse og etikken som et spørgsmål om at opleve sine rettigheder til at begå sig i oplevelsesdomænet opfyldt.

Hvordan skelner man mellem identitet og oplevelse af identitet, dvs. mellem refleksion over identitet og kropslig forankret identitet? Realiseringen af en vellykket identitetsdannelse, hvor kohærens og korrespondens fungerer, er vel noget, der optræder i momentet – eller findes der et metaplan, hvorfra værdier og etik i nuet's historisering af selv samme kan diskuteres og kritiseres?

Vil det ikke blot være en fortsættelse af den *pointillisme* (Bauman), som kendeteg-

ner vores tid. Altså en forherligelse af nuet, som forhindrer muligheden for kontinuitet i det levede liv og fælles fodslag i værdiantagelserne? Hvordan finder vi de 'rigtige' værdier at koble os på, og hvordan fortæller vi den 'gode' livshistorie?

Brinkmanns svar er – som jeg læser det – at vi i højere grad skal fokusere på fortolkningstraditioner i stedet for at kræve af hinanden, at vi skal finde sandheden om 'hvem vi er' som et individuelt indre anliggende. 'Hvem vi er' ses bedst i de historiske udviklingslinier.

Det endelige spørgsmål er, om Brinkmanns identitetsteori retter sig mod ana-

lyse af en epoke – eller tilbyder sig som et refleksionsrum for det identitetssøgende menneske, der er ramt af tidens krav om foranderlighed og acceleration.

Bogen henvender sig primært til folk, der beskæftiger sig med psykologi, sociologi, filosofi, uddannelse og pædagogik. Læserne får en flot og ubesværet gennemgang af relevant filosofi, sociologi og psykologi. Bogen er også et værdigt og bredt favnede bidrag i debatten om identitetsbegrebet og de former for ondt, det moderne menneske oplever, når identiteten ikke vil lykkes, nemlig depression og stress. Den giver inspiration til at deltage i debatten.

Ny genre af pædagogiske tekster

Anmeldelse af Arne Fribo

Ida Schwartz, Jørgen Gleerup, Elin Soelmark, Elin Andersen og Britta Kruse. (red.):
BØRNEPERSPEKTIVER PÅ
DØGNINSTITUTIONER
– Inddragelse af og samarbejde med børn og forældre.
Syddansk Universitetsforlag.
277 sider, kr. 248,-.

Hvordan kan anbragte børn og deres forældre inddrages i et samarbejde på socialpædagogiske institutioner? Og hvordan kan der udvikles professionelle kompetencer, så dette samarbejde kan udvikles? Hvis du er interesseret i disse spørgsmål er der megen indsigt at hente i denne antologi.

Bogen viderebringer en række erfaringer og pædagogiske refleksioner fra det tværinstitutionelle projekt "Socialpædagogisk støtte til anbragte børn og udviklingen af pædagogiske kompetencer", der er foregået mellem fire fynske døgninstitutioner – Sanderumhus, Udby Behandlingshjem, Stendyssehaven og Korslække, samt Odense Socialpædagogiske Seminarium, som i mellemtiden er blevet en del af University College Lillebælt, og Institut for Pædagogisk forskning og Udvikling på Syddansk Universitet.

Bogen har to dele, som har fået nogenlunde lige meget plads. I første del er der fokus på de praktiske erfaringer fra projektet, og anden del